

26.26x31.7	1	16	תמוז	הארץ - the marker	16/04/2019	68074285-0
בן ארי פיש טבן ושות - משרד עורכי די - 17050						

מי האנשים שמאשרים ניסויים בבעלי חיים? מחשש לשיימינג המידע יישאר חסוי

עשרות חברי הוועדות למתן היתרים לעריכת ניסויים בבעלי חיים אימו כי יתפטרו מתפקידם מיידית, לאחר שהעמותה למען מדע מוסרי דרשה לקבל מידע הנוגע אליהם • בעקבות זאת, נדרש בית המשפט לשאלה אם ביוש ברשתות חברתיות נחשב "פגיעה בביטחוננו או שלומנו של אדם"

אפרת נוימן

לכל ישראלי יש זכות לקבל מידע מרשות ציבורית, בהתאם להוראות חוק חופש המידע. החוק קובע בין היתר רשימה של מקרים שבהם אין חובה למסור את המידע. למשל, כאשר בג"ץ לוי של המידע יש חשש לפגיעה בביטחוננו או בשלומנו של אדם, או כשהגילוי של המידע יכול לשבש את התפקוד התקין של הרשות הציבורית או את היכולת שלה לבצע את תפקידה.

האם ביוש (Shaming) ברשתות חברתיות יכול להיחשב כפגיעה בביטחוננו או שלומנו של אדם? מקרה שהגיע לבית המשפט המחוזי בירושלים (בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים) בחן את השאלה העקרונית הזאת ונתן לה תשובה חיובית.

השופט ארנון דראל קבע בפסק דין שנתן ביום חמישי האחרון, שהי נז בעל השלכות חוקיות, כי "יש לראות את הביטוי 'ביטחוננו ושלומו של אדם' ככולל גם את הממדים הנפשיים, ולא רק את הממדים הפיזיים. הרחבה כזאת מתחייבת מהשינוי שחל במרוצת הזמן בדרך קיומו של השיח הציבורי, בשימוש הנעשה ברשתות החברתיות ובזמינות שיש לכלל הציבור לאמצעי התקשורת המודרנית, דבר המביא עמו שינוי בתרבות השיח ובתוצאות הנלוות לכך".

המקרה שהגיע לדיון עסק בעתירה של העמותה למען מדע מוסרי, לקבל מידע בנוגע לחברי הוועדות הניסויים בבעלי חיים שפרעלות במוסדות המחקר בישראל. הפעילות של הוועדות נעשית לפי סעיף 14 לחוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), שקובע כי מוסד להשכלה גבוהה או מוסד אחר שאישרה המועצה לניסויים בבעלי חיים רשאי להקים ועדה פנימית, והיא תהיה מוסמכת לאשר ניסויים במקרים שעומדים במגבלות החוק. אותן מגבלות כוללות למשל, דרישה שמספר בעלי החיים הכלולים בניסוי יהיה הקטן ביותר הדרוש לביצוע הניסוי, כמו גם שתהיה הקפדה על מועדור הכאב והסבל שייגרמו לבעלי חיים.

העמותה פנתה למשרד הבריאות, ולאחר שסורבה פנתה לבית המשפט באמצעות עורכי הדין שגיבא אגמון וגלעד הלר, בבקשה לקבל את המידע – שכלל גם את

הפגנה למען זכויות בעלי חיים: צילום: אוליביה פיטוסי

מה עושים במדינות אחרות

מדינות שבהן השמות חסויים

איטליה

השמות גלויים רק בפני משרד הבריאות

צרפת

הרשימה של שמות החברים והתפקיד שלהם בוועדה נשארת חסויה

קנדה

בקשות לגילוי השמות נדחו

בריטניה

הנהלים אינם מחייבים את גילוי השמות של החברים בוועדות המוסדיות, ושמותיהם מושחרים בבקשות למסירת מידע

מדינות שבהן השמות אינם חסויים

שוודיה

ועדות אתיקה אזוריות מאשרות ניסויים. רובן פירוטו לפי בקשה את שמות החברים

שווייץ

ועדות שזהות חבריהן יודעה מאשרות עריכת ניסויים בבעלי חיים

פינלנד

ועדה אזורית שזהות חבריה גלויה באינטרנט מאשרת ניסויים

דנמרק

מועצה מאשרת ניסויים זהות חבריה מפורסמת ברשת

"החשש הוא חמשי"

השופט קבע כי לאור המציאות המשתנה, עם התפתחות המדיה הדיגיטלית ושינוי דרכי הפרסום וההפצה של מידע, שיימינג יכול להיחשב כפגיעה בביטחוננו ושלומו של אדם – ובמקרה זה החשש הוא ממשי. "מתוך הדברים שצוי רפו, הביטויים שכבר נשמעו ואלה הצפויים ככל שהשמות יפורסמו, קיים חשש ממשי בהסתברות גבוהה לפגיעה בשמם הטוב של חברי הוועדות המוסדיות, להעלבתם, להשמעת דברי נאצה פוגעניים ולקריאות לחרם כזה או אחר עליהם". הוא הוסיף כי בהתחשב בחוק הניסויים, שקובע הוראת חיסיון מיוחדת למידע הנוגע לניסויים בבעלי חיים, ובכך שלא מדובר במי שממלאים תפקיד ציבורי בכיר, יש לראות את הסייג בנוגע לביטחוננו ושלומו של אדם כמתקיים כאן.

השופט דראל קבע כי מתקיים סייג נוסף, שלפיו בגילוי המידע יש פגיעה בפרטיות – כאשר לא בטוח אם היתרון שבמסירת המידע מצדיק את הפגיעה בפרטיות. "המידע על חברותו של אדם בוועדה מוסדית הוא מידע הכלול במסגרת ענייניו הפרטיים, ומסרת מסירה תו לרשות אינה בהכרח מצדיקה את מסירתו בהיבט הפרסונלי ולא בהיבט המוסרי", ציינו.

בנוסף, היא הפנתה לרו"ח מבי קר מ-2011, שבו נמצאו כשלים בוועדות של המוסדות. מנגד, טענו הממונה במשרד הבריאות, באמצעות עו"ד מורן בראון מפרקליטות מחוז ירושלים אורחי, והאוניברסיטאות העבריות, תל-אביב, בריאליזן ומכון ויצמן למדע, באמצעות עו"ד גילי שפר ממשרד בן-ארי, פיש, סבן ושות, כי החשש העיקרי שלהם הוא הביוש ברשתות החברתיות והשלכותיו. לטענתם, גילוי השמות וביא לר"י דיפה אישית – מילולית ופיזית – לרבות ברשתות חברתיות כלפיהם וכלפי בני משפחותיהם, להפעלת לחצים מגופים שונים ולהטרדת מצד גורמים המתנגדים לעריכת ניסויים בבעלי חיים.

טענה נוספת היתה לפגיעה בפרטיות ובאפשרות להתנהלות תקינה של הוועדות אם השמות יתפרסמו. חברי הוועדה המוסדית של חברת טבע ביקשו להצטרף כמשייכים לעתידה באמצעות עורכי הדין רן פוגל וכרמית סולימן.

"מתוך הביטויים שכבר נשמעו ואלה הצפויים ככל שהשמות יפורסמו, קיים חשש ממשי לפגיעה בשמם הטוב של חברי הוועדות ולהשמעת דברי נאצה פוגעניים"

בלגיה וקוראטיה אין פרסום של השמות. מנגד, בדנמרק, פינלנד, שווייץ, שוודיה ונורבגיה, שמור תיהם של חברי הוועדות שמאפשרות ניסויים הם גלויים. השופט דראל התייחס לכך שפרסום השמות מאפשר מעקב טוב יותר אחר האפשרות של חברי הוועדות לניגוד עניינים. עם זאת, הוא קבע כי התועלת שתצמח מפרסום שמות חברי הוועדה בהשוואה למצב הנוכחי שבו המידע גלוי רק למועצה, אינה משמעותית ואין בכוחה לגבור על החשש המשמעי תי מפני ביוש חברי הוועדה, הפג"ע בהפרטיותם והשיבוש בעבודת הוועדות והמועצה.

"בפני המועצה מצוי המידע השלם וביכולתה לבקש לקבל מידע משלים מהמוסדות, ככל שת"ח שחוש שנפלה תקלה בהתנהלותן. זאת, בניגוד לפרסום של שמות החברים שיאפשר ביקורת ציבורית על לא דוקא מוצדקת שתתבסס על מידע חלקי", קבע השופט. לכן, הוא לא מצא סיבה להתערב בהחלטה לדרווח את הבקשה למסירת המידע. בשל הסוגיות העקרוניות שהעתירה העלתה, בית המשפט לא קבע הוצאות.

ייתכן שלא מדובר בסוף פסקה, שכן העותרת שוקלת לערער על פסק הדין לבית המשפט העליון.

סוגיות עקרוניות

בפסק הדין מוזכרת גם השוואה בינלאומית, שלפיה יש מדינות שמאפשרות את פרסום השמות של החברים בוועדות – ויש כאלה שמונעות זאת. כך למשל, בקנדה, צרפת, איטליה,